

Puolustusministeriö
Försvarsministeriet
Ministry of Defence

HE 90/2023 vp.

Nato SOFA ja Pariisin pöytäkirja

Puolustusvaliokunta 8.2.2024

Yleistä

- Nato SOFA määrittää vieraan valtion joukkojen asemaa niiden oleskellessa toisen Naton jäsenvaltion alueella virallisten tehtäviensä yhteydessä
- Pariisin pöytäkirjalla Nato SOFAn määräysten soveltamisala ulotetaan pöytäkirjassa määrättyin mukautuksin Naton kansainvälisiin sotilasesikuntiin ja niiden henkilöstöön
 - Lisäksi itsenäisiä Naton sotilasesikuntia ja niiden henkilöstöä koskevia määräyksiä
- Suomi on Naton rauhankumppanina soveltanut rajoitetusti sopimusta ja pöytäkirjaa
 - Soveltamisalan tulkintaa laajennettu PuV-mietinnöllä (PuVM 2/2017 vp)
- Sopimukseen on liityttävä vuoden sisällä Pohjois-Atlantin sopimukseen liittymisestä
- Sopimukset eivät anna toiselle Naton jäsenvaltiolle oikeutta tulla Suomeen, vaan joukkojen saapuminen Suomen alueelle perustuu Suomen nimenomaiseen pyyntöön tai suostumukseen

Liitelait

- Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ampuma-aselakia, autoverolakia, ajokorttilakia, ajoneuvolakia, liikenteen palveluista annettua lakia, terveydenhuollon ammattihenkilöistä annettua lakia, eläinlääkäriammatin harjoittamisesta annettua lakia, valtion vahingonkorvaustoiminnasta annettua lakia ja taisteluvälineiden siviilihenkilöille aiheuttamien tapaturmien korvaamisesta annettua lakia
 - Osalla lakimuutoksista laajennetaan sopimuksen määräyksiä puolustusyhteistyön kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla
 - Mahdollistetaan ristiinhoitaminen lähettäjävaltion ja vastaanottajavaltion asevoimien välillä
- Sopimusvelvoitteista ei aiheudu välittömiä muutostarpeita puolustushallinnon alan kansalliseen lainsäädäntöön, mutta esityksessä on nähty tarpeelliseksi säätää Puolustusvoimien toimivallasta Nato SOFAn voimaansaattamislaisissa

Nato SOFAn ja Pariisin pöytäkirjan soveltamisesta

- Nato SOFAa voidaan soveltaa niin rauhan- kuin sodanaikaiseen yhteistyöhön
- Perustuu vastavuoroisuuteen
 - Suomalaiset joukot saavat samat oikeudet Suomen toimiessa lähettjävaltiona kuin lähettjävaltion joukot saavat toimiessaan Suomessa
- Pariisin pöytäkirjaa sovelletaan käytännössä suoraan Naton komentorakenteen esikuntiin sekä näiden henkilöstöön
- Pariisin pöytäkirjaa voidaan Pohjois-Atlantin neuvoston päätöksellä laajentaa sovellettavaksi myös muihin kuin sopimuksessa mainittuihin kansainvälisiin sotilasesikuntiin ja –organisaatioihin sekä niiden henkilöstöön (esim. osaamiskeskukset ja joukkorakenteen esikunnat)

Nato SOFAn keskeiset sopimusmääräykset

- Sopimuksen ja pöytäkirjan mukaan niissä määritellyt joukot, siviilihenkilöstö ja niiden jäsenet sekä näiden huollettavat ovat velvollisia kunnioittamaan vastaanottajavaltion lainsäädäntöä ja pidättymään kaikista sopimuksen hengen vastaisista toimista
- Sopimusten määräykset koskevat laajasti valtionhallintoa ja siten myös eri hallinnonalojen lainsäädäntöä
- Toiminta, johon sopimuksia sovelletaan, on kuitenkin sotilaallista ja etenkin Suomen toimiessa lähettjävaltiona sopimusmääräysten keskiössä on Puolustusvoimat
 - Maahantulomuodollisuudet
 - aseenkanto-oikeus,
 - tuomiovallan käyttö,
 - turvallisuuden ja järjestyksen ylläpito
 - Vahingonkorvaus ja siitä luopuminen

Puolustushallinnon kannalta keskeisiä sopimusmääräyksiä

- Ajolupien ja ajo-oikeuksien vastavuoroinen hyväksyminen
- Virka-ajoneuvot
 - Verohelpotukset
 - Nato SOFA ei ota kantaa katsastukseen ja liikennekelpoisuuden valvontaan, mutta Suomessa tekniseen turvallisuuteen liittyvää valvontaa muutetaan vastaamaan paremmin kansainvälistä yhteistyötä
- Aseiden kantaminen ja maahantuonti
 - Oikeus kantaa asetta virallista tehtävää suoritettaessa
 - Ampuma-aselakia esitetään muutettavaksi yhteensopivaksi Nato SOFAn sopimusmääräysten kanssa

Tuomiovalta 1/2

- Lähettjävaltion ja vastaanottajavaltion tuomiovaltaa koskevia määräyksiä
 - Lähettjävaltion sotilasviranomaisten toimivalta käyttää rikosoikeudellista ja kurinpidollista lainkäyttövaltaa vastaanottajavaltiossa rajautuu sen asevoimia koskevan oikeuden alaisiin henkilöihin
 - Henkilöllinen ja asiallinen soveltamisala on suppea
 - Tuomiovallan katsotaan kattavan esitutkintaviranomaisen, syyttäjän ja tuomioistuimen toiminnan
 - Rikosoikeudellinen tuomiovalta voi kuulua yksinomaisesti toiselle valtiolle tai se voi olla rinnakkaista
 - Yksinomainen tuomiovalta rikoksissa, jotka ovat rangaistavia vain toisen valtion lainsäädännön nojalla (esim. vakoilu)
 - Rinnakkainen tuomiovalta esim. tilanteessa, jossa asevoimiin kuuluva henkilö syyllistyy rikokseen virallisten tehtävien ulkopuolella

Tuomiovalta 2/2

- Valtiot voivat rinnakkaisen tuomiovallan tapauksissa pyytää toista valtiota luopumaan tuomiovallasta tilanteissa, joissa valtio pitää tällaista luopumista erityisen merkittävänä
 - Päätöksen tekisi valtakunnansyyttäjä
- Esitutkintaviranomaiset, syyttäjät ja tuomioistuimet voivat toimia toisen valtion alueella tarkkaan rajatuissa tilanteissa

Turvallisuuden ja järjestyksen ylläpito

- Puolustusvoimat voi osoittaa alueita lähettävävaltion käyttöön (1. lakiehdotuksen 13 §)
 - Näillä alueilla lähettävävaltion sotilaspoliisilla on toimivalta ylläpitää järjestystä ja turvallisuutta sekä kuria joukkojensa keskuudessa
 - Järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen voi kohdistua myös muihin vastaanottajavaltion alueella oleskeleviin henkilöihin
- Muilla kuin joukkojen käyttöön osoitetulla alueella kurin ylläpitäminen kohdistuu vain lähettävävaltion omiin joukkoihin ja siitä tulee sopia yhteistyössä vastaanottajavaltion viranomaisten kanssa

Vahingonkorvaukset

- Sopimus käsittelee sopimuspuolten välisiä vahinkoja, virallisia tehtäviä suorittaessa kolmansille osapuolille aiheutettuja vahinkoja sekä vahinkoja, jotka aiheutuvat joukkojen tai siviilihenkilöstön jäsenten laittomista toimista tai laiminlyönneistä, joita ei ole tehty virallisissa tehtävissä
 - Nato SOFAn määräyksiä vahingonkorvausvastuusta ei sovelleta kolmannen osapuolen kanssa tehtäviin yksityisoikeudellisiin sopimuksiin
- Sopimuspuolten välisissä vahingoissa lähtökohtana on, että sopimuspuolet luopuvat esittämästä toisilleen korvausvaatimuksia virallisissa tehtävissä niille aiheutetuista omaisuusvahingoista ja asevoimien jäsenille aiheutuneista henkilövahingoista
- Puolustusvoimilla ja Valtionkonttorilla on toimivalta käsitellä vahingonkorvausasioita
 - Määräytyy kansallisen lainsäädännön perusteella
- Sopimusmääräyksillä ei rajoiteta kolmannen oikeutta vahingonkorvaukseen

Vaikutukset

- Sopimuksen ja pöytäkirjan soveltamistilanteiden arvioidaan lisääntyvän aikaisempaan verrattuna Suomen osallistuessa täysivaltaisesti Naton toimintaan
- Nato SOFA ja Pariisin pöytäkirja eivät itsessään aiheuta välittömiä taloudellisia velvoitteita puolustushallinnon toimialalla
 - Välillisiä vaikutuksia ei voida vielä tarkemmin arvioida

